

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ח

פרשת נשא

א. כלי יקר .

פרק ו', פסוק כג':

"ואברכה מברכיה ומקללך

אָאָר" (בראשית יב,ג), וְהָיָה לוֹ לומר: וְאָאָר
מְקַלְלֶךָ, כְּדָרֵךְ שָׁאָמַר: "וְאָבְרַכְהָ מְבָרְכֶיךָ".
אֵלָּא שְׂרָצָה לומר, שֶׁהִפְתָּח הַמְּבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל,
אֲנִי מְבָרְכֶךָ תְּחִלָּה, כְּדִי לַעֲשׂוֹת אֶת הַפְתָּח כְּלִי
מְלֵא וְגָדוּשׁ, וְיִזְרִיק מִן כְּלִי מְלֵא בְרַכְתָּ ה' עַל
יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּקַלְלָהּ אֵין שִׁיף לומר בֵּן, אֵלָּא
אֲחֵר שִׁינְקֵלֶם אָאָר אוֹתוֹ וְלֹא קִדְּם. לְכַף
נֶאֱמַר: "וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי
אֲבָרְכֶם" תְּחִלָּה, (עֵיין חוֹלִין מט.), עַל יְדֵי
שִׂיאָמַר הַחֲזָן לְפָנֶיךָ תְּחִלָּה: "יְבָרְכֶךָ ה'".

אָמַר לָהֶם. מִכָּאֵן לְמַדוֹ רַז"ל (ספרי ו.קמג)
שֶׁהַחֲזָן מְקַרֵּא לְפָנֵינוּ מְלֵא בְּמֵלֶה
נִסְחַ הַבְּרָכוֹת. וְטַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר, שֶׁהַחֲזָן הוּא
הַסְּרוּר הַמוֹשֵׁף שֶׁפַּע צָנוּר מִמְקוֹר הַבְּרָכוֹת
תְּחִלָּה, וּמוֹרֵיק אוֹתָם עַל רֹאשׁ הַפָּנִים יְחִילוּ,
כִּי הוּא אוֹמֵר תְּחִלָּה אֶל הַחֲזָן: "יְבָרְכֶךָ ה'".
כְּדִי לַעֲשׂוֹת אֶת הַפְתָּח תְּחִלָּה כְּלִי גָדוּשׁ וּמְלֵא
בְרַכְתָּ ה'; וְאַחֵר כֵּן, כְּשֶׁהִפְתָּח אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל:
"יְבָרְכֶךָ ה'", הוּא מוֹרֵיק מִן כְּלִי מְלֵא עַל כְּלִי
רִיקוֹן. אֲבָל אִם לֹא הָיָה הַפְתָּח מִתְּבַרֵךְ תְּחִלָּה,
הָיָה מוֹרֵיק מְכֻלֵי רִיקוֹן אֶל כְּלִי רִיקוֹן. וּבָזֶה
מֵיֻשָׁב מַה שֶּׁנֶּאֱמַר:

אלות

1. מהו הקושי באמירה: "אמור להם?"
2. למה צריך להקריא לכהנים את הברכות וכי אינם יכולים להגיד לאמר את הפסוק?
3. מהי חשיבותו של החזן כאמירתו זו?
4. האם זה מצלח או מוריד את מצב הכהנים?
5. מצב, מה תפקידם של הכהנים לפי זה?
6. מה הדמיון של הפסוקים מבראשית אים ללמדנו?
7. מי המברך ומי המתברך בכל זה?

* * *

ב. תוספת ברכה.

פרק ו' פסוק כג':

מה תברכו את בני ישראל (ו' כ"ג)
בתלמוד ברכות (נ"ה ב'), הרואה חלום ואינו יודע מה הוא (כלומר, אינו יודע פתרונו ואל מה הוא רומז) ילך קמי כהני בעידנא דפרסי דייהו (בעת שעולין לדוכן) וליטא הכי רבש"ע, אני שלך... חלום חלמתי ואינו יודע מה הוא... וכל הנוסח הקבוע בתפלה זו.
הנהגה דבר זה יכון רק לחזנים הקדמונים שהיו כהנים עולין לדוכן בכל יום, ולכן מי שחלם לו בלילה שלפניו ורצה להתפלל על זה, הלך בשעת הדוכן להתפלל, ומי שלא חלם לו - לא הלך, וכך מורה פשוטות לשון הגמרא שהבאנו.

אבל אצלנו בזמננו שעולים לדוכן רק במועדים, ובין מועד למועד עובר זמן רב, ולכן לא רק מי שחלם לו בליל יום הדוכן עולה לעמוד לפני הכהנים בדוכנם, כי אם כל העם, ומתפללים על החלומות שחלמו בכל משך הזמן מרגל העבר, אעפ"י שאין זוכרים עוד מה שחלם להם, ובהיות כן, מהראוי ה"ל לתקן תקון קל ומוכרח בנוסח התפלה הנזכרת, כי תהא הלשון חלום חלמתי ואינו יודע מה הוא (שזה מכוון נגד החלום שחלם לו בליל יום הדוכן, כמו שבארנו), יבא הלשון חלומות חלמתי ואינו יודע מה הם, כלומר, אינני יודע (זוכר) גם את גוף החלומות שחלמתי במשך הזמן שבין רגל לרגל, ולכן יהי רצון שיהיו כולם לטובה וכו' (ככל הנוסח, ובלשון רבים). — והעירותי על זה בספרי מקור ברוך, ויען כי מוכרח ונחוצו הדבר למעשה הרבה פעמים בשנה לכל העם, שגיתי אותו כאן.

אלות

1. **למה יש ללכת לכהנים בעת פרכתם בצנין החלומות?**
2. **פרשנו קובץ כי זה היה כימי קדמונים, מה המצב אתה בארץ לפי זה?**
3. **מה מציצ פרשנו לצוות מצעה?**

* * *

ג. המהר"ל מפראג.
פרק ו' פסוק כו':

מיהו האיש הראוי להקרא רודף שלום?
עונה המהר"ל:

כאשר התחיל בשלום (-הקדים שלום לחבירו) זה נקרא רדיפה (אחר השלום) שהרי ממהר ומתחיל בשלום. אבל כאשר האחר כבר מוכן ונתן (לו) שלום (תחילה) אם מחזיר שלום אין זה רדיפת שלום כלל רק שהוא מחזיר מה שכבר התחיל אחר.

(דרך חיים ע' קצ"ד)

המקדים שלום לכל אדם הוא איפוא רודף השלום. ועוד מוסיף המהר"ל שהקדמת שלום לכל אדם מעידה על ענוה יתירה וכי אף לרשע צריך להקדים שלום כדי שלא יחשוב שנושאי התורה מבזים את הבריות:

ודבר זה ענוה להקדים לכל אדם שלום ולא ימתין עד שיתן לו האחר שלום וזה הוראה (-זה מראה) שאין אדם אחר שפל בעיניו, כי מי שבעיניו בני אדם שפלים לא יתן שלום לאחרים רק אם יקדימו שלום אליו, אז הוא מחזיר (להם) שלום. ואף לרשע יקדים שלום, שאם לא יקדים לו שלום הרי הרשע אינו מחזיק עצמו רשע ואם לא יקדים לו שלום יחשוב הרשע שהוא מבזה הבריות ואין הבריות נחשבים אצלו, ולפיכך יקדים שלום אף לרשע.

(דרך חיים ע' קצ"ד)

אלות

1. **איך פרשנו מפיין כאן את האוהב שלום?**
2. **למה צריך להקדים ולומר שלום?**
3. **למה גם לרשע יש להקדים שלום?**
4. **מהי "הרדיפה" בצנין שלום?**
5. **איך כל זה קשור לפסוקנו?**

* * *

ה, (יז) מים קדשים: מים שנתקדשו בכיור לצורך קידוש ידים ורגלים של הכהנים (שמות ל, יח—כא).

ד. רש"י הירוש.

פרק ה' פסוק יז':

אשר יהיה בקרקע המשכן. אם אין שם עפר, יש להביא עפר להיכל ולשפוך אותו לקרקע תחילה (סוטה טו ע"ב). "קרקע" נגזר משורש "רקע", כדרך ש"כרכב" נגזר משורש "רכב" (השוה פי' שמות כז, ה). על "רקע" ראה: "ורקע ברגלך" (יחזקאל ו יא), "ורקעך ברגל" (שם כה, ו). נמצאת משמעות "רקע": לדרוך בכח, לרמוס ברגל.

ומכאן אחר כך ההוראה: לרדד ולשטח, להחליק בפטיש — ועל ידי כך למתוח. נמצאת זו ההוראה העיקרית של "קרקע": האדמה, שרגל אדם תדרוך בה. כך מצאנו "קרקע הבית" (מלכים א' פרק ו) פעמים אחדות באותו פרק. אך "קרקע" משמש גם בהוראה כללית: "בקרקע הים" (עמוס ט, ג). הכהן נכנס להיכל ומגביה מן הקרקע טבלא של שיש המיועדת לכך ונוטל עפר מתחתיה (ראה סוטה טו ע"ב). ונתן אל-המים. לא "במים", אלא "אל-המים": "כדי שיראה על המים" (שם). הוא לא בחש ועירב את העפר במים — כדרך שמערבים את אפר הפרה במים חיים (ראה פי' להלן יט, יז) — אלא העפר היה נראה על גבי המים — "כדי שיראה על המים" ואם "הקדים עפר למים פסול" (סוטה טו ע"ב, טז ע"ב).

שם, בהזיית מי חטאת, מזכירים למי שנטמא במגע מת: אף על פי שגופו יימק וירקב וסופו יהיה ל"אפר", הרי מהותו הסופית היא "מים חיים", השאובים ממעיין חיי נצח (ראה פי' להלן יט, יז). כאן, בסוטה, מזכירים למי שחשודה על טומאה מוסרית: אף על פי שגופה הארצי הוא "עפר", והוא ניחן בכוחות אִם וביצרים טבעיים — כאדמה פוריה השואפת לעשות פרי — אף על פי כן היא עצמה משולה ל"מים קדושים": הייעוד של מהותה היסודית הוא טהרה של קדושה מוסרית; והכוחות החושניים-הגופניים שבה — שטבעם כטבע העפר — יהיו רק את הצד החיצוני של מהותה, הנראה בה כלפי חוץ: היא תישא אותם ותשלוט בהם; אך לעולם לא יתערבו בה ולא יעכרו את טהרתה (והשווה סוטה יז ע"א: "אמר רבא מפני מה אמרה תורה הבא עפר לסוטה? זכתה, יוצא ממנה בן כאברהם אבינו דכתיב ביה עפר ואפר, לא זכתה, תחזור לעפרה").

כאן הצד הארצי-החשוני של טבע האשה מיוצג על ידי עפר; וכן מצאנו בתהלים קלט, טו: רחם האם, שהוולד הולך ונוצר בו, קרוי "תחתיות ארץ": "רקמתי בתחתיות ארץ". אולם עפר זה הוא חלק מן הקרקע, שבני אדם עומדים עליו במקדש ה'. כי המקדש איננו מפנה את דרישותיו לאדם בעל טבע על-ארצי; אין הוא פונה לאדם, שטבעו מנוגד למהות האנושית. אלא הצד הארצי, הגופני-החשוני מהווה את "קרקע המשכן"; הוא היסוד, ועליו ישתית המקדש את כל עיצוב החיים של מצוותיו הקדושות. והמים הקדושים לקוחים מן הכיור, שהכהנים יתקדשו בו לכל "מעשה" (ידים) ולכל "צעד" (רגלים) שבקדושה. ואותו "כלי של קידוש הכהנים" עשוי "במראת הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד" (שמות לח, ח): לשעבר נתכנסו כאן נשים כדי לתרום את מראותיהן; ובמקום זה עומדת כעת אחותן — שאינה דומה להן במעשיה — והרי היא מצפה להכרעת ה'. אכן הצניעות שאנו מצפים לה מן האשה בישראל היא מקור הקדושה שחצא מן המקדש; היא שתחדיר קדושת כהונה לכל חיי ישראל (עי' פי' שם).

אמרות

1. איך פרשנו מבין: "מים קדושים" ומאינה טעות הוא רוצה להציג לנו?
2. אינה חשובה לו להסביר "קרקע" מקורה בשורש "רקע" ומה הוא אומר מכך?
3. מה ההבדל בין "אל המים" לבין "מים", מה פרשנו אומר מכך?
4. אינה "אם הקדים עפר למים" - פסול?
5. לדעת פרשנו מושג האשה "מים קדושים" מה הוא רוצה להאמר מכך?
6. מה מיוצג ע"י העפר?
7. איך פרשנו מבין את כל ההפ' של מהחן הסוטה בקשר לתפקידה של האשה?